

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМУ, МІСЦЕВКОМУ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ
ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р. № 6 (1420). 20 ЛЮТОГО 1984 РОКУ. Виходить щотижня.

ДО ВІДКРИТТЯ ХХVІ З'ЇЗДУ КПРС

23 лютого відкривається черговий ХХVІ з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу, який стане знаменною подією в житті партії та народу, в історії міжнародного комуністичного і робітничого руху. З'їзд прийме програму соціально-економічного розвитку нашої країни, визначить зовнішньополітичну лінію Радянської держави на наступне п'ятиріччя і на період до 1990 року. Радянський народ зустрічає ХХVІ з'їзд КПРС тісно згуртованим навколо Комуністичної партії, одностайно схвалюючи її внутрішню і зовнішню політику. Перетворюючи в життя економічну стратегію, визначену ХХIV і ХХV з'їздами КПРС, наша країна досягла за минулі п'ятиріччя величезних успіхів у створенні матеріально-технічної бази комунізму, у підвищенні благоустрою радянських людей. Політика партії забезпечила подальший ріст економічної

та оборонної могутності Радянської держави, соціально-політичної та ідейної єдності радянського народу. На вищій ступінь піднялась соціалістична демократія, досягли нових рубежів радянської наука і культура. Конституція, прийнята в минулому п'ятиріччі, законодавчо закріпила побудову розвинуто-

менті ЦК КПРС узагальнено практику комуністичного будівництва в СРСР, враховано досвід інших країн соціалізму, визначено шляхи нашого руху вперед. З'їзд накреслить нові заходи і в галузі зовнішньої політики, спрямовані на боротьбу за усунення загрози війни, за припинення гонки озброєнь,

ПАРТІЯ ІДЕ НАЗУСТРІЧ СВОЄМУ З'ЇЗДУ В ТІСНІЙ ЄДНОСТІ З НАРОДОМ, ІДЕ З ЧІТКОЮ ПРОГРАМОЮ ДІЙ У ГАЛУЗІ ВНУТРІШНЬОЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ.

Л. І. БРЕЖНЄВ.

го соціалістичного суспільства у нашій країні. Зовнішньополітична лінія, яка ґрунтується на прийнятій ХХIV і розвиненій ХХV з'їздом КПРС Програмі миру, на практиці продемонструвала свою життєдайну силу і ефективність, не дивлячись на ускладнення в останні роки міжнародного становища. ХХVІ з'їзд КПРС, визначаючи мету і масштаби наступного етапу розвитку нашої країни по шляху комуністичного будівництва, затвердить «Основні напрями економічного і соціального розвитку СРСР на 1981—1985 роки і на період до 1990 року». В цьому доку-

за мир і міжнародну безпеку. Радянський народ, успішно завершивши X п'ятирічку, зустрічає відкриття ХХVІ з'їзду КПРС новими трудовими досягненнями у здійсненні завдань першого року нової, XI п'ятирічки. У 80-і роки партія продовжить свою економічну стратегію, найвищою метою якої є неухильний підйом матеріального і культурного рівня життя народу, створення кращих умов для всебічного розвитку особистості на основі подальшого підвищення ефективності суспільного виробництва, підвищення продуктивності праці, росту соціальної і трудової активності радянських людей.

ЦИФРИ І ФАКТИ

◆ Пленум ЦК КПРС, який відбувся 23 червня 1980 року, прийняв постанову — скликати черговий ХХVІ з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу 23 лютого 1981 року.

◆ Більше 17 млн. комуністів об'єднує сьогодні Комуністична партія Радянського Союзу. До ХХV з'їзду партії (лютий 1976 р.) в КПРС перебувало більше 15 млн. чоловік.

◆ З великим натхненням зустріли радянські люди

опублікований у пресі для всенародного обговорення проект ЦК КПРС до ХХVІ з'їзду партії «Основні напрями економічного і соціального розвитку СРСР на 1981—1985 роки і на період до 1990 року». В його обговоренні взяли участь мільйони і мільйони радянських людей.

◆ Наша країна успішно завершила X п'ятирічку. В історії героїчних надбань радянського народу вона займає

гідне місце. Національний дохід в X п'ятиріччі збільшився, у порівнянні з IX п'ятиріччю до 400 млрд. крб., промислова продукція — на 717 млрд. крб., продукція сільського господарства — на 50 млрд. крб.

◆ В XI п'ятиріччі, як передбачається у проекті ЦК КПРС до ХХVІ з'їзду партії, національний дохід, який використовується на споживання і накопичення, збільшиться на 18—20%.

КРОКИ ДО ЗІРОК

В передостанньому номері «ЗНК» вже повідомлялось про те, що Головний комітет ВДНГ СРСР серед учасників тематичної виставки ВДНГ по павільйону «Космос» АН СРСР за 1980 рік — «Пізні стадії еволюції подвійних зірок» нагородив і вчених Одеського державного університету — групу спектральних досліджень перемінних подвійних зірок (науковий керівник — доцент В. Г. Каретников).

Наш кореспондент зустрівся з учасниками виставки і попросив їх розповісти про значення цієї наукової роботи, про методи і напрямки її розвитку в майбутньому.

В. Г. Каретников, доцент, науковий керівник групи спектральних досліджень перемінних подвійних зірок:
— Мене особисто і членів моєї групи радує, насамперед, те, що наші творчі зусилля, спрямовані на дослідження і розробку дуже важливого аспекту астрофі-

зики, увінчалися певним успіхом і, головне, увінчалися саме напередодні ХХVІ з'їзду Комуністичної партії. Розумієте, в нашій роботі дуже важко планувати творчі відкриття, та коли вони є, то, значить, вчені і співробітники працювали довгий час надзвичайно сумлінно, з не-

абияким душевним піднесенням, з партійною відповідальністю за довірену справу.

Отже, кілька слів про справу і про себе. Скажу так: це — моя тема, я займаюся нею рівно 20 років, тому всіх студентів-дипломників, звичайно, залучаю до неї, і всі вони, до речі, закінчують дипломні публікаціями в наукових журналах і альманахах. Інтерес до теми виник серед учених одноразово з відкриттями різного роду особливих об'єктів — пульсарів, «чорних дірок», квазарів, нових зірок тощо. Методи дослідження перемінної подвійної системи, які ми розробляємо і вдосконалюємо в процесі своєї роботи, надалі будуть

ПРЕМІЯ ім. О. В. ПАЛЛАДИНА— ДОЦЕНТУ ТОЦЬКОМУ

Президія Академії наук Української РСР присудила премію АН УРСР імені О. В. Палладіна завідувачу кафедрою Одеського держуніверситету доктору біологічних наук Тоцькому Владлену Миколайовичу за монографію «Транспорт жиророзчинних вітамінів».

Диплом про присудження премії АН УРСР імені О. В. Палладіна В. М. Тоцькому буде вручено на річних Загальних зборах Академії наук УРСР.

В ДІЛАХ І ПОМИСЛАХ ЄДИНІ

Готуючись гідно зустріти ХХVІ з'їзд КПРС, комсомольці нашої групи № 7 (біофак, I курс) докладають всіх зусиль в навчанні і в громадській діяльності. Радісно усвідомлювати, що зимову сесію склали на «добре» й «відмінно».

І ми всією групою говоримо сьогодні: «Здрастуй, наша студентська п'ятирічко!». За цей час ми повинні багато що зробити. Адже в нашому дорожньому університеті на кожному кроці (під час лек-

цій, на практичних, на консультаціях, на зборах) виховується вміння творити, зростати всебічно гармонійною особою. І хіба не про постійний творчий пошук як основу життя і поступу всього радянського народу говориться в проекті Основних напрямів, котрий зараз так ретельно обговорюється і вивчається в нашій групі!

О. ЄВЧЕНКО,
студент біофаку,
група № 7.

використовуватись і в дослідженнях всіх цих об'єктів. Тому наука й практичне освоєння космосу сьогодні мають в них значну потребу. Тому і відбулась на ВДНГ виставка з актуальної тематики.

Творча група... Ще зовсім недавно такої не було. Я працював над своєю темою сам, допомагали дипломники. Група з'явилась десь років п'ять тому. В чому її сила? Дипломник і співробітник — зовсім різні явища. Першому для його роботи треба все наперед визначити і підготувати: тему, місце, певний напрямок, засоби; другий — на протязі багатьох років продовжує вести свою дипломну тему, і веде її на вищому науковому рівні. В свою роботу молодий вчений вкладає всі знання, завзята, не боїться труднощів, сміливо держе, не рахується з часом. Бо це та робота, що постійно, кожну хвилину, стикається з масою невідомих, які треба негайно вирішувати. Це та робота, що потребує новітнього технічного обладнання, якого в нас, на жаль, бракує, вимагає енциклопедичних знань, уміння орієнтуватись в досягненнях вчених всього світу, потребує знати й іноземні мови та частенько копатись в журналах і картотеках нашої та столітніх бібліотек. Зазначу, користуючись нагодою, що

особливих сприятливих умов для нашої роботи поки що немає. Немає навіть хорошого телескопа... Ось тут я і хочу підкреслити, що учасники моєї групи — старший науковий співробітник, кандидат наук, завідувачий сектором перемінних зірок, комуніст Юрій Сергійович Романов, молодші наукові співробітники Світлана Вікторівна Куценко та Олена Володимирівна Ментенкова, — незважаючи ні на що, являються саме такими завзятими, відданими науці і громадському життю індивідуальностями. Тому про успіх на виставці ВДНГ можна сказати так: він — певна законність в наполегливій роботі колективу.

С. В. Куценко, молодший науковий співробітник групи:
— Приємно усвідомлювати, що твоя робота має певне значення для народу і що ти правильно живеш, не безплідно працюєш і пориваєшся. Адже наша професія така, що нам, і справді, є куди пориватись: простір безконечний! Стільки ще не вирішених проблем у астрофізиці! Причому таких, здається, найближчих, що нерідко забуваєш про те, що астроном — все-таки вічний романтик, трудівник, шукач, черговий

(Закінчення на 3-ій стор.).

ЛЕКЦІЯ НАВЧАЄ, ВИХОВУЄ...

(Зі зборів активістів товариства «Знання»).

13 лютого в конференц-залі відбулись збори лекторського активу товариства «Знання» Одеського державного університету ім. І. І. Медникова.

Збори відкрив ректор університету професор В. В. Сердюк.

З доповіддю «Про підсумки роботи організації товариства «Знання» ОДУ в 1980 році і завдання організації на 1981 рік» виступив голова правління організації товариства «Знання» університету доцент А. А. Жаборюк.

Підсумовуючи нашу роботу за 1980 рік, говорить виступаючий, ми можемо з задоволенням відзначити, що свої зобов'язання в основному виконали, а з деяких показників і перевиконали. Сьогодні наша організація виросла майже на 270 осіб і тепер нараховує понад 900 членів. Значно активізувалась робота всіх первинних організацій товариства. За рік членами товариства «Знання» університету — професорами, викладачами, співробітниками, студентами — прочитано загалом 7178 лекцій (з них 812 на ленінську тематику). Якщо врахувати, що в тому році читало лекції (до переатестації) 650 лекторів-пропагандистів, то виходить, що на кожного з них випадає в середньому по 11 лекцій.

Проведено 154 «Днів науки», зокрема загальноуніверситетських — 6, факультетських та кафедральних — 148, на підприємствах і в закладах міста Одеси — 63, в районах Одещини (та інших областях) — 91. Крім того, проведено дві теоретичні конференції, одна з яких загальноуніверситетська — організована разом з парткомом. Значно активізувалась методична робота в нашій організації. В 1980 році було прорецензовано 43 тексти лекцій, проведено 14 контрольних прослуховувань лекцій.

Ми, продовжує доповідач, зараз повністю перейшли на читання лекцій окремими закінченими циклами. В 1980 році було прочитано 72 цикли. Це цикли з актуальних проблем: «Ленінські принципи соціалістичного господарювання», «Питання теорії і практики управління соціалістичною економікою», «Науково-технічний прогрес та ефективність соціалістичного виробництва», «Економічна стратегія КППРС в XI п'ятиріччі», «Справа Леніна живе й перемагає», «Проблеми морального виховання особистості», «Соціальні проблеми розвиненого соціалістичного суспільства», «Світовий революційний процес і міжнародний революційний рух» і багато інших.

Проте, є у нас, підкреслює тов. А. А. Жаборюк, і суттєві недоліки. Так ми до цього часу не маємо первинних організацій товариства в наших бібліотеках — науковій і студентській, а також на кафедрі фізичного виховання. Не залучили в члени товариства і велику армію наукових співробітників НДСу. Спостерігається і велика нерівномірність читання лекцій. Якщо, наприклад, кафедрою політекономії прочитано 27 лекцій, то кафедрою педагогіки — тільки 6; біофаком прочитано — 10,1, а хімфаком — 3,4, мехматом — 1,9. Чому?

Над такими даними варто задуматись. Адже кожний викладач, згідно з наказом Міністра вищої і середньої спеціальної освіти УРСР, повинен прочитати за рік 8—10 лекцій!

Отже, ця справа ускладнюється ще й тому, що нерівномірне читання лекцій спостерігається і в первинних організаціях. Є байдужі до цієї справи і ентузіасти лекційної пропаганди, тобто — наші маяки, наша гордість. Серед таких відзначаються: професори І. М. Дузь (котрий прочитав, до речі, за 1980 рік 74 лекції), А. В. Сурилов, М. М. Якупов, Є. В. Додін, В. А. Кухаренко, І. І. Кобилецький, Г. А. В'язовський, С. Б. Грінбарт, Б. І. Каришковський, Ю. А. Карпенко, С. А. Мороз, доктор наук С. Й. Апатов, доценти П. Т. Маркусівський, П. Л. Каушанський, А. І. Балабаєв, П. Р. Стависький, А. А. Барбарига та багато інших. А серед тих, хто намагається уникати читати лекції, можна назвати тт. І. В. Мимрина (геофак), П. Н. Венгржановського (біофак), професора Скрильова, Еннана (хімфак) і т. д. Іх, на жаль, ще дуже багато.

Зупинився доповідач також на стабільній аудиторії, котрої університет сьогодні не має, на народних університетах, на веденні обліку та інших проблемах, що чекають свого вирішення.

З обговоренням доповіді виступив декан філологічного факультету професор І. М. Дузь.

Коли добре, з пафосом, прочитаєш для вдячних слухачів цікаво побудовану лекцію, говорить виступаючий, то і сам відчуваєш себе окрилим, свіжим, бадьорим — по-тичининському: «Як доброго здоров'я пивши біля криниці степової...»

Ми, філологи, вже досконально вивчили доповідь Першого секретаря ЦК Компартії України тов. В. В. Щербинського на XXVI з'їзді Комуністичної партії України, взяли цю доповідь на озброєння в своїй лекторській діяльності. Адже дуже влучно, афористично сказав тов. Щербинський про те, що «слово, художній образ — це гостра зброя нашої ідеологічної роботи». Саме художній образ, змістовно багатий, емоційно насичений, і є найефективнішим засобом впливу і на розум, і на почуття слухачів.

Далі т. Дузь коротко зупинився на творчих зв'язках лекторів-пропагандистів філологічного факультету з підприємствами міста та районами області.

Завідуючий кафедрою педагогіки професор І. І. Кобилецький говорить про значні зміни в педагогіці, котра стає наукою широкого плану, маючи чимало галузей — виробничу, партійну пропаганду, вищої школи і т. д.; про те, що лектори-пропагандисти повинні підвищити свою активну роботу не тільки в місті, а й в районах. З цієї метою колектив кафедри педагогіки планує великий цикл лекцій і підвищує якість їх читання.

Доцент кафедри історії КППРС О. П. Муратчасва розповіла присутнім про «Школу молодого лектора», зокрема про секцію КППРС. Школа виховує справжніх майстрів пропагандистської діяльності. Студенти глибоко вивчають революційну діяльність соратників вождя в нашому краї, що відіграє велику роль в

ідейному загартуванні молоді. Кожна нова лекція проходить апробацію на заняттях секцій. Особлива увага звертається на вдалий початок і кінець лекції, від чого залежить їх успіх, на вміння викривати всякі намагання буржуазних ідеологів опорочувати радянську дійсність. Наша робота цікава, плідна і ми й надалі будемо вести її з великим партійним піднесенням.

Професор юрфаку А. В. Сурилов у своєму виступі говорить про благородне мистецтво читання лекції. Адже лектор, читаючи лекцію, наприклад, в цеху, в порту, в колгоспі, в військовій частині, завжди відчуває себе учасником складного прекрасного діалогу, в якому повинен бути на висоті сьогодення завдань і вміло переконувати аудиторію в правоті своїх думок. Дуже важливо, щоб лектор умів оперативно пристосовуватися до будь-якої аудиторії і до будь-яких обставин. Тому, підкреслює виступаючий, нам варто більше звертати увагу на якість читання лекцій, а не на кількість.

Завідуючий кафедрою історії КППРС професор М. М. Якупов звернув увагу присутніх на необхідність щіткіше вести на факультетах і кафедрах облік, а також на те, що ряди лекторів-пропагандистів треба значно розширювати. Бо дивно, що в університеті значні сили викладачів і співробітників ще залишаються осторонь від цієї важливої справи. Треба також поліпшити роботу лекторів-суспільствознавців і міжнародників. Адже попереду всіх нас чекає велика робота по пропаганді нових рішень XXVI з'їзду КППРС.

Про необхідність більш якісно вести на факультетах облік і планування лекторської діяльності говорить і секретар парткому ОДУ доцент Л. Х. Калуст'ян. Щоб цифри не були загальними, щоб вони показували, як конкретно іде розподіл роботи на тому чи іншому факультеті. Так, не зовсім ясно, хто, коли і скільки прочитав лекції на історичному та філологічному факультетах з такої важливої теми, як «Возз'єднання України з Росією». І тому далеко не завжди ясна і якість виконання лекторами своїх планів. Один читає 15—20 лекцій, а інший — 2—3. Таке становище речей треба негайно виправляти. А виправити можна тільки тоді, коли на це звертатиметься більше уваги.

Чимало слухних зауважень висловив виступаючий і щодо діяльності народних університетів і широкого залучення до лекторської роботи студентів.

Перед присутніми виступила відповідальний секретар міської організації товариства «Знання» Г. М. Орел. Тов. Г. М. Орел подякувала присутніх за велику роботу.

Тов. А. А. Жаборюк зачитав проект «Рішення» зборів лекторського активу ОДУ.

Тов. І. М. Дузь від імені колективу пропагандистів університету зачитав «Репорт» на адресу Одеському місцевому комітету КП України про успішне виконання колективом своїх зобов'язань в честь XXVI з'їзду КППРС, завдяки міському партії в тому, що організація товариства «Знання» ОДУ ще більше активізує свою роботу по пропаганді політичних і наукових знань серед населення міста і області, роблячи цим свій скромний внесок в рішення завдань комуністичного будівництва в нашій країні.

ДЕЛЕГАТАМ З'ІЗДУ

З великою радістю і гордістю сприйняв колектив кафедри органічної хімії звістку про те, що комуністи Одеської області втретє виявили високе довіря нашому керівнику, завідуючому кафедрою Олексію Всеволодовичу Богатському, обравши його делегатом XXVI з'їзду КППРС.

Нас особливо радує ця подія тому, що Олексій Всеволодович — вихованець Одеського університету — на наших очах він пройшов шлях від студента до доктора наук, академіка АН УРСР.

Для О. В. Богатського властиві такі риси, як енергійність, величезні творчі здібності, вміння бачити перспективу, визначити найважливіші напрямки розвитку науки. Коло наукових інтересів вченого широке і різноманітне. 60-ті роки знаменні початком розвитку під його керівництвом досліджень у галузі фізіологічно активних речовин, які завершилися впровадженням у практику медичної науки першого вітчизняного психотронного апарату — феназепаму. Дослідження у цій галузі узагальнені в монографіях «Транквилизатори» і «Феназепам», які були підготовлені авторським колективом: О. В. Богатський, С. А. Андронати, Н. Я. Головченко.

Праці О. В. Богатського та його учнів, виконані у 70-х роках в галузі стереохімії і конформаційного аналізу гетероаналогів цикланів, зробили суттєвий внесок у розвиток органічної хімії.

О. В. Богатський доклав великих зусиль для створення в Одесі першого академічного закладу — фізико-

хімічного інституту АН УРСР, який він очолює. За незначний період інститут став серйозною науковою організацією в системі АН УРСР, яка виконує ґрунтовні дослідження в різних напрямках.

Праці О. В. Богатського широко відомі не тільки в нашій країні, але й за кордоном. Він неодноразово виступав з науковими доповідями на міжнародних симпозиумах в Угорщині, США, Японії та інших країнах.

Олексій Всеволодович відомий, як чудовий науковий керівник, він з великою увагою і турботою ставиться до молодих кадрів. За 21 рік ним підготовлено 39 кандидатів, 3 доктори наук.

Заслуги О. В. Богатського в галузі розвитку науки, вищої освіти, громадсько-політичної діяльності високо оцінені Радянським урядом. Він нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора.

Олексій Всеволодович володіє високими морально-етичними якостями. Він завжди щедро ділиться зі своїми колегами, вченими — досвідом, знаннями, планами. Спілкування з ним завжди збагачує, і не тільки тому, що він відомий вчений, а завдяки його особистим якостям, широкій ерудиції в галузі мистецтва, літератури, історії і вмінню цікаво, образно, з властивим йому гумором ділитися багатством своєї душі. Такий Олексій Всеволодович Богатський — делегат XXVI з'їзду КППРС.

Т. ЧУМАЧЕНКО,
доцент.
А. ДРОЗДОВСЬКА,
доцент.

23 ЛЮТОГО — ДЕНЬ РАДЯНСЬКОЇ АРМІЇ І
ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКОГО ФЛОТУ.

НЕПЕРЕМОЖНА І ЛЕГЕНДАРНА

Радянська Армія і Військово-Морський Флот, створені за накресленнями і під керівництвом В. І. Леніна, Комуністичної партії, ось уже 63 роки гідно виконують покладені на них відповідальні завдання по забезпеченню безпеки соціалістичної Батьківщини. Нинішнє світло — День Радянської Армії і Військово-Морського Флоту відзначається в обстановці великого політичного і трудового підйому в країні. Він освітлений світлом чергового XXVI з'їзду КППРС, який визначає стратегію і тактику боротьби на наступному етапі комуністичного будівництва. Єдиними зі своїм народом помислами живуть радянські воїни. Вони зустрічають з'їзд тісно згуртовані під ленінським прапором партії. В мудрому керівництві партії — головне джерело всіх перемог і неухильно зростаючої могутності наших доблесних Військових Сил. Під керівництвом партії на чолі з В. І. Леніном вони розгромили об'єднані полчища внутрішньої контрреволюції та іноземної інтервенції. Ленінська партія комуністів стала організатором і натхненником всесвітньо-історичної Перемоги радянського народу і його Військових Сил в Великій Вітчизняній війні. Завдяки турботам і керівництву партії, її Центрального Комітету на

чолі з Л. І. Брежнєвим армія і флот продовжують вдосконалюватися в наш час. Вони досягли в своєму розвитку якісно нового рубежу, оснащені найсучаснішою зброєю, першокласною бойовою технікою, володіють всім необхідним для надійного захисту Вітчизни. За неухильну турботу радянські воїни висловлюють глибоку вдячність партії, уряду, народу. На неї вони відповідають успішним виконанням планів, бойової і політичної підготовки, взятих соціалістичних зобов'язань, дальшим зростанням польової, морської, повітряної виучки, підвищенням пильності і бойової готовності. Знаходяться в постійній бойовій готовності — центральне завдання Військових Сил на сучасному етапі. В складних умовах міжнародної обстановки оборона могутність нашої соціалістичної країни стримує агресивні стремління імперіалізму і дає можливість партії і уряду неухильно і послідовно проводити мироблюбову зовнішню політику, боротись за зміцнення миру, як необхідної умови будівництва комунізму. Патріотичний підйом, викликаний відкриттям XXVI з'їзду КППРС, служить справі дальшого зміцнення Радянських Військових Сил — стража мирної праці радянського народу, оплоту загального миру.

ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ЗУСТРІЧЕЙ «ЗА КРУГЛИМ СТОЛОМ»

(З досвіду роботи кафедри історії СРСР).

В світлі Постанови ЦК КПРС «Про дальше поліпшення ідеологічної, політико-виховної роботи», Постанови ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР «Про дальший розвиток вищої школи і якості підготовки спеціалістів», йдучи назустріч XXVI з'їзду КПРС, зростає роль кафедр вузів в постановці політико-виховної роботи серед студентів.

Серед різноманітних форм і методів, що застосовуються кафедрою історії СРСР, ввійшло в практику проведення зустрічей «За круглим столом».

В чому особливості і переваги цієї форми? По-перше, для її проведення визначаються найактуальніші теми, пов'язані з формуванням марксистсько-ленінського світогляду, ідейної переконливості, виховання активної життєвої позиції; по-друге, під час зустрічей створюється безпосередня атмосфера, ведеться задушевна розмова з важливих питань; по-третє, є можливість зробити підсумки колективної думки, визначити практичні рекомендації, що йдуть від учасників подібних зустрічей.

Зустрічі кафедри «За круглим столом» передбачають певну тематичну спрямованість. Вони мають три напрямки. Перший — зустріч на кафедрі студентів спеціалізації з історії СРСР. Періодичність таких зустрічей — раз на два місяці. Проводяться вони в дружній обстановці, за чашкою чаю. Тема зустрічі: актуальні проблеми інтернаціонального виховання. Так, в 1980 році перед студентами виступали моряки далекого плавання, які «своїми очима» бачили капіталістичний світ і вели розмову про його нрави, викривали пороки буржуазного суспільства, показували переваги радянського способу життя. Під час зустрічей виступали студенти із Афганістану та інших країн, зарубіжні студенти, котрі навчаються в університеті. Такі кафедральні зустрічі мають велике значення для патріотичного і інтернаціонального виховання молоді.

Другий напрямок — зустрічі в студентському гуртожитку, котрі проводяться з

актуальних проблем поточної політики і міжнародного становища, морально-естетичних проблем тощо. Так, під час зустрічі «За круглим столом» в січні 1981 року обговорювався проект ЦК КПРС «Основні напрями економічного і соціального розвитку на 1981—1985 роки і на період до 1990 року».

В цій зустрічі брали участь провідні викладачі кафедри: тт. О. В. Гонтар, О. К. Лозовський, І. К. Калмакан, Ф. А. Самойлов, В. М. Мілич. Характер зустрічі: бесіда з конкретних проблем, пов'язаних з підготовкою історика, — «Завдання історичної науки в світлі проекту ЦК КПРС «Питання освіти і культури в проекті ЦК КПРС до XXVI з'їзду» та інші.

Учасники зустрічей внесли пропозиції, спрямовані на вдосконалення учбово-виховного процесу: наприклад, про створення постійних баз виробничої практики в Москві та Ленінграді для студентів-істориків, про діяльність студентської лекторської групи і участь студентів в проведенні Днів науки тощо.

Такі зустрічі в гуртожитку супроводжуються відвідуванням кімнат, знайомством з побутом студентів і т. д.

Третій напрямок — зустрічі «За круглим столом» кафедри в лекторіях товариства «Знання». Такі зустрічі проводяться у вигляді тематичних вечорів, вечорів питань і відповідей. Так, в 1980 році кафедра провела зустрічі, присвячені історичним ювілеям — 75-річчю першої російської революції, 60-річчю закінчення громадянської війни в СРСР та інші.

Чим визначається тематика зустрічей «За круглим столом»? Чому саме проблема інтернаціоналізму визначена як головна?

По-перше, патріотичне та інтернаціональне виховання — найважливіше завдання всієї ідеологічної роботи.

По-друге, кафедра працює над комплексною науковою проблемою «Інтернаціональна єдність і братерська співдружність народів в боротьбі за перемогу соціалістичної революції і побудову розвиненого соціалізму». Над

цією проблемою працює і студентський науковий семінар. Отже, зустрічі за круглим столом «розширюють і доповнюють знання і мають прямий зв'язок і вихід в тісне спілкування з кафедрою.

Дуже важливий бік цих зустрічей — їх ефективність.

Ефективність і дієвість проявляються в академічній успішності студентів — в зростанні якості успішності по спеціалізації. З проблем пролетарського інтернаціоналізму в 1980 році захищено 26 дипломних робіт із 55 — це реальні дипломні роботи.

Не менш важливий бік — зростання громадсько-політичної активності. В студентській лекторській групі університету і факультету активну участь беруть студенти спеціалізації, учасники зустрічей «За круглим столом». Кафедральна студентська група нараховує 35 осіб. За 1980 рік нею прочитано близько 150 лекцій.

Підводячи підсумки накопиченого досвіду проведення цих зустрічей, можна зробити ряд пропозицій, спрямованих на вдосконалення цієї форми політико-виховної роботи.

Варто ширше вивчати кафедрами накопичений досвід. Необхідно перед організацією зустрічей спочатку зустрічатися зі слухачами і вияснити питання, котрі їх бентежать.

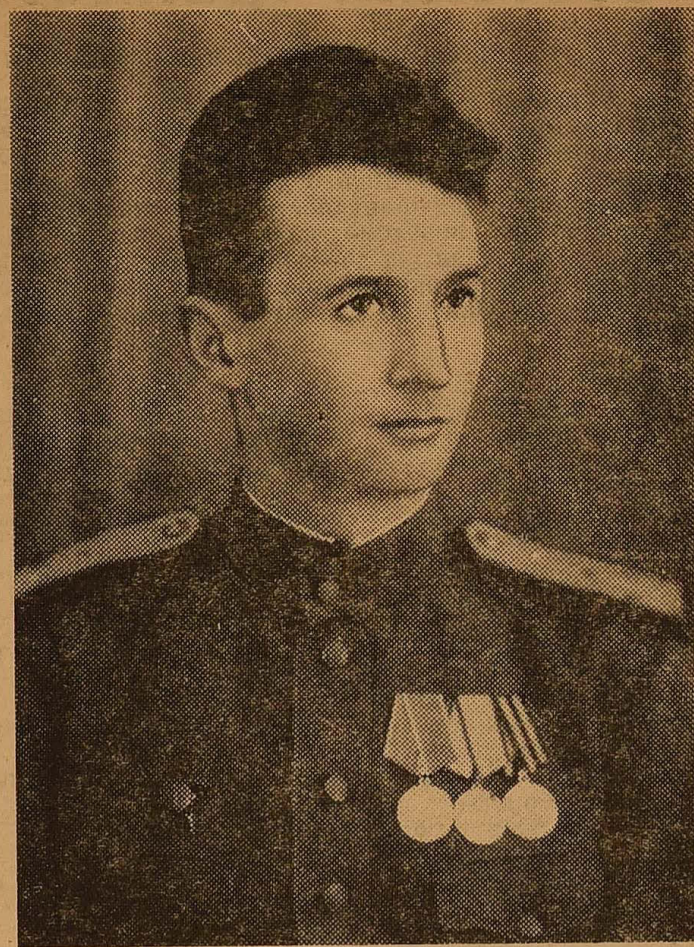
До проведення зустрічей, на наш погляд, варто ширше залучати склад керівників, осіб, що відповідають за ту чи іншу ділянку навчання і виховання студентів.

Важливо під час зустрічей інформувати аудиторію про заходи, що здійснені на основі пропозицій, які подаються учасниками зустрічей «За круглим столом».

В перспективному плані — центр ваги зустрічей «За круглим столом» кафедрою історії СРСР буде перенесено на проблематику пов'язану з XXVI з'їздом КПРС, з завданнями, висунутими з'їздом, конкретними питаннями навчання і виховання ідейно-переконаних, висококваліфікованих спеціалістів.

М. Є. РАКОВСЬКИЙ,
професор,
завідуючий кафедрою історії СРСР.

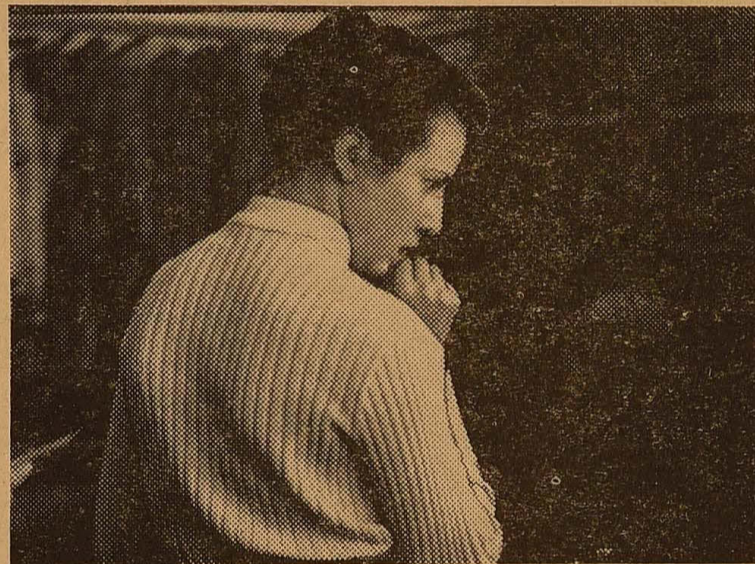
ПРАВОФЛАНГОВИЙ ПЕРЕДЗ'ЯЗДІВСЬКОГО
ЗМАГАННЯ.

Ветеран Збройних Сил СРСР, майор запасу Глушаченко Микола Васильович працює у нашому університеті. Він виключно добросовісно виконує свої службові обов'язки, бере активну участь в житті університету.

Фото 1944 року.

НАШ ФОТОКОНКУРС.

Складна задача.

Фото Валерія Усенка.

КРОКИ ДО ЗІРОК

(Початок на 1-й стор.).

по Всесвіту. І це так. Бо ти щодня йдеш до своєї мети, до своєї зірки — тіла з величезною енергією та майже непізнаною природою. І спостерігаєш, ловиш смужку спектру, яка викликає благоговійний трепет: а що за нею відкривається сьогодні нового в перемінній подвійній зірці РУ Персея? І ретельно, іноді сотні разів, співставляєш, вивчаєш «паспортні» дані зірки, щоб побачити якісь нові вигини в лінії хімічних елементів, нові ознаки температури і процесів на її поверхні. Що й дає можливість зробити певний висновок, визначити, наприклад, кількість атомів кременію у головної зірки, наявність заліза, титану і марганцю в атмосфері її супутника, виявляючи систему подібною до Сонця, і т. д.

Робота, як бачите, велика і ведеться вона цілою групою — маленьким, але діловим дружним колективом. Кожен має свою сферу досліджень, свою ділянку роботи, та ми нерідко поєднуємо зусилля для спільних обчис-

лювань, для складання графіків, таблиць, креслень — що, до речі, й експонувались на виставці, — для написання статті в «Астрономічний журнал». І це — крім всієї громадської та лекційної роботи, крім курсів з іноземних мов, крім пристрасного захоплення літературою і образотворчим мистецтвом. Бо «астрономом по натурі» (вислів В. П. Цесевича) може бути тільки людина високої культури. Щоб краще розуміти свою справу, своє місце на землі і в... космосі. Можливо, від його вивчення люди перейдуть до його переробки.

О. В. Менченкова, молодший науковий співробітник групи:

— Я, як і Юрій Сергійович Романов, виконую спектральні дослідження подвійної зірки В 367 Лебеда, обробляю всі дані. Вже три роки після закінчення ОДУ працюю в цій групі, продовжуючи тему дипломної. Робота і складна і цікава. Захоплює. І захоплюють саме перемінні подвійні зірки, чия природа побудови і динамічного існування відрізняється від одиночної зірки. Тут віч-

но діюча система: субгігант і карлик, котрі, в результаті перетікання речовини з одного компонента в інший, періодично міняються ролями. А це приводить до нових ефектів: міняються температури, блиск, маси тощо... Це ті системи, в яких виникають славнозвісні «чорні діри», через які енергія цілих галактик може перетікати в інші всесвіти. Зараз на основі своїх спектральних досліджень пишу статтю до журналу.

На свій успіх на виставці дивлюсь як на певний невеликий етап, що має відносну завершеність, бо моя зірка ще зовсім маловивчена, і досліджувати її хімічний склад, її фізичні процеси дуже важко. Та робота цікава, і знаходиться час і на заняття на курсах іноземних мов, і на керування заочною астрономічною школою, на підбір кадрів для університету тощо. Добре, коли і сам вмієш захоплюватись і вмієш захоплювати інших, коли відчуваєш себе часткою великої науки, котра з давніх-давен проникає у загадки всесвіту, відкриває завісу над таємницями природи, намагається якнайповніше збагнути зако-

ни розвитку життя, зазирнути у майбутнє людства.

Ю. С. Романов, кандидат наук, старший науковий співробітник, завідувач сектором перемінних зірок, комуніст:

— В нашій роботі, зрозуміло, багато що залежить від якості записів, що дають правильні співвідношення по контуру для металевих чи вуглецевих ліній. Останні надзвичайно важкі для планомірного спостереження і записування. Визвіть до уваги те, що перемінна зірка час від часу змінює силу світіння, іноді взагалі зникає з поля зору навіть найсильніших телескопів — стає невидимою внаслідок густої хмари вуглецевої сажі, яку викидає небесне тіло в результаті перепадів у ньому температур. Така завіса протягом кількох років поступово розсіюється, і зірка знову починає сяяти так само яскраво. Це відбувається, між іншим, у світил, що переживають останню стадію розвитку, коли в них вичерпуються джерела живлення ядерних процесів. Зірка В 367 Лебеда, знаходиться зараз, очевидно, в такому стані. Я і веду записи спостережень над нею за допомогою приладу, розробленого

мною. Прилад робить записи, автоматично перетворюючи почорніння на пластинці у відносній інтенсивності. Це значно полегшує спектральну обробку для нашої групи. Прилад теж був на виставці.

Група наша — роботячий колектив. Кожен розуміє, що нова краплина знань про зірки завтра зіллється з іншими в велику наукову і практичну базу, котра завдяки вичерпному процесу еволюції зірок, дозволить нам розвинути виробничий потенціал нашої цивілізації, зокрема успішно використовувати процеси ядерної енергії.

І на останнє зауважу, що повністю приєднуюсь до слів Валентина Григоровича, умови нашої роботи ніякі від усякої критики, а обсерваторія Одеського державного університету — одна з провідних в країні. Наскільки ефективніше ми б працювали, маючи кращі приміщення, більше потрібного обладнання, маючи сильніший телескоп.

Проте, незважаючи на всі труднощі, ми все одно сповнені запалу, готові долати всі перешкоди, спрямовувати свої сили на розробку нових творчих методів дослідження зірок, на виконання всіх господарських робіт.

СТОРІНКА ІДЕЙНОГО ЄДНАННЯ

До 110-ї роковини від дня народження Лесі Українки.

Леся Українка — інтернаціоналіст. Така тема наукового семінару студентів V курсу філологічного факультету українського відділу Керує ним професор, доктор філологічних наук І. М. Дузь. Молоді дослідники детально вивчили епістолярну спадщину поетеси, проаналізували її в світлі поставленої проблеми, написали реферати. Відзначаючи 110-ї роковини від дня народження «друга робітників», пропонуємо добірку матеріалів з наукового студентського семінару. Публікації починаємо статтю професора І. М. Дюзя.

На самому початку дев'ятисотих років тисячі і тисячі людей жили і виховувались під впливом першої марксистської газети, ленінської «Искри». Вона стала газетою правди і совісті, боротьби і перемоги. На її сторінках публікувалися полум'яні, повні віри та оптимізму статті Володимира Ілліча Леніна. Газета розробила і внісела на обговорення проєкт програми Російської соціал-демократичної робітничої партії, підготувала II з'їзд РСДРП, вела невтомну боротьбу з економізмом та стихійністю, кликала до організаційного об'єднання на засадах наукового комунізму. На сторінках «Искри» публікувалися широкі кореспонденції про суспільне життя в Росії, в національних окраїнах та в багатьох країнах Європи. Всі ці матеріали вражали об'єктивністю та заклиністю. Вони йшли з перших рук, від безпосередніх учасників революційних битв. Всім цим пояснюється велика сила впливу «Искри» на широкі народні маси, її роль колективного агітатора, пропагандиста і організатора.

Ленінська «Искра» з першого і до останнього номера була новідомою часткою життя Лесі Українки. Сьогодні загальновідомим є факт, що в 1907 році при черговому обшуку поліція знайшла на квартирі поетеси повний, підкреслюємо, повний комплект «Искри». Газета була конфіскована, а Ларисі Петрівні пред'явлено ще одне звинувачення.

Чим же пояснити такий гострий інтерес Лесі Українки до газети «Искра»?

Найперше — ідейним переконанням. Поетеса, яка зв'язала свою долю з революційною соціал-демократією, яка стала співником в політичній боротьбі Сергія Мержинського, знаходила на сторінках «Искри» відповідь на найбільш глибокі питання доби. То були глобальні проблеми, про які теж чітко говорив Ленін у статті «З минулого робітничої преси в Росії» — програма партії, основи її тактики, форми поєднання економічної і політичної боротьби. Із сторінок «Искри» Леся Українка діставала найоб'єктивнішу інформацію про студентські заворушення і т. д. Вони хвилювали чутливу душу «друга робітників», знаходили відгук в її серці.

Влітку 1900 року в ряді університетських міст Росії вибухли могутні студентські заворушення. Найбільшого розмаху вони досягли в Києві. Перелякане самодержавство вдається до наймерзенніших дій — віддає демократично настроєну молодь у солдати.

Ці події схвилювали всю прогресивну громадськість. Рядом матеріалів відгукнулася на них «Искра». В другому номері газети — (лютий 1901 року) друкується передова стаття «Віддача в солдати 183-х студентів». Вона належить перу В. І. Леніна. В подальших випусках публікуються розгорнуті кореспонденції, про студентські виступи в Москві, Петербурзі, Харкові та Казані, про чергові

арешти в Києві та Одесі, про випуск листівок і, що найголовніше, про перехід студентства до політичної боротьби. Матеріали «Искри» відзначалися об'єктивністю, чіткими прогнозами, конкретною програмою класових битв. Камертоном цих виступів була ленінська настанова: з'єднати студентський революційний рух з боротьбою робітничого класу.

Леся Українка була знайома з цими матеріалами. Вона солідарувалася з ними, висловлювала свій гнів та обурення деспотизмом самодержавства. В листі до сестри Ольги, знаючи про її ідейні переконання, поетеса писала:

«...тепер надто прикро не мати довго звісток від рідних та дорогих людей з того краю, де всі раг excellence (переважно — І. Д.) «під небом ходять». Сьогодні в газетах тривожні звістки з Москви...».

Хвилювання і побоювання Лесі Українки підсилювалися тим, що під репресії з давніх-давен попадали близькі їй люди. Серед них, зокрема, був Михайло Васильович Кривинюк — наречений сестри Ольги, щирий друг поетеси, побратим К. С. Мержинського, розповсюджувач нелегальної соціал-демократичної літератури. В листі до сестри від 27 травня 1902 року, говорячи про Кривинюка, Леся Українка писала:

«...Михайло Васильович покорив увесь наш клан (ся перемога навіть численно не мала!), бо він справді, об'єктивно взявши, має право на найбільшу симпатію. Щодо мене, то коли я називаю його своїм братом, то се не жарт і не марне слово. В яких би він відносинах не був до тебе, для мене він уже раз на завжди брат. Ще на Новий рік наше з ним побратимство не було вже пустою формою, а потім ті страшні і незабутні для мене часи, що ми вкупі з ним пережили в Мінську, зробили його мені ріднішим, показали мені всю одвагу і разом з тим ніжність його серця».

Михайло Кривинюк, як учасник студентських заворушень 1896 року, був тоді ув'язнений та висланий на два роки в Архангельську губернію. В листі до Л. М. Драгоманової від 7 грудня 1896 року Леся Українка про це писала:

«До всіх моїх бід за останні часи прилучилися ще громадські біди: у Києві було багато обшуків та арештів, поліція забрала навіть в самий університет і там обшукала лабораторію і навіть кабінет одного професора. Після цього почали хапати студентів, між іншим ухопили одного нашого доброго знайомого, і се навело на нас великий смуток, та не минув він тепер, бо товариш і досі ще сидить, а по городі і досі ганяють «летучие отряды». Се вже третій погром за сей рік!...».

Так Леся Українка проймалася долею кожного переслідуваного і ув'язненого. Нові репресії над студентами викликали спогади, а з ними

нову хвилю гніву та обурення.

Леся Українка не могла не поділяти негативних оцінок «Искри» діяльності генерала жандармерії начальника Київського жандармського управління Новицького. Це ж він доносив у департамент поліції, що Леся Українка «Особа неблагонадійного напрямку», і рекомендував «провести обшук і арештувати» поетесу. Це за його розпорядженням в Одесі, коли Леся Українка поверталася із лікування з-за кордону, було влаштовано «суворий огляд». Це за його настановами в 1907 році було вчинено повальний трус на квартирі поетеси, під час якого виявлено комплект «Искри» та іншу заборонену літературу.

Та були факти і події, про які писала «Искра», що стосувалися безпосередньо Лесі Українки, як письменника і літературного критика. Одним із них є доля прогресивного журналу «Жизнь» та його співробітників. В цьому виданні друкувався В. І. Ленін, Максим Горький, А. П. Чехов, українські письменники Іван Франко, Василь Стефаник, Ольга Кобилянська. Активним автором журналу «Жизнь» була і Леся Українка. На сторінках цього видання вона надрукувала широко відомі сьогодні статті «Два напрямлення в новітній італійській літературі» (1900, № 7), «Малоруські писателі на Буковині» (1900, № 9), «Новые перспективы и старые тени» (1900, № 12), «Заметки о новейшей польской литературе» (1901, № 1). Для журналу «Жизнь» поетеса підготувала статтю «Новейшая общественная драма» та розвідку про драму Г. Гауптмана «Михаель Крамер», переклала два оповідання німецького демократичного письменника Людвіга Якововського та написала коротку біографічну замітку. В своєму листі до О. Кобилянської Леся Українка відгукнулася на смерть Якововського і висловила бажання «щось написати про нього до «Жизни»».

В редакції «Жизни» Леся Українка мала добрих знайомих і друзів. Серед них видавець і прогресивний громадський діяч, редактор журналу Володимир Олександрович Поссе. Йому особисто поетеса передала свої перші статті, цінувала його думки, прагнула весь час зберегти дружні стосунки. В листі до матері (20 лютого 1900) Лариса Петрівна писала:

«Дала раду своїм рукописам: одну (про Аду Негрі і Аннунцію) зовсім певно надрукують в «Жизни» в березні або в квітні, сам редактор мені сказав, а друга, про буковинців, здається, теж буде прийнята, тільки не знаю, коли іменню надрукують... Редактор «Жизни» сам предложив мені писати до його журналу огляди української літератури (отож я й дала йому буковинців) і взагалі віднісся до мене дуже добре, запрошував мене на вечірне редакційне зібрання...».

І. ДУЗЬ,
доктор філологічних наук,
професор.

(Закінчення в наступному номері).

ЦІКАВА НЕ ТІЛЬКИ БОТАНИКАМ

Добре відомий одеситам садочок на подвір'ї головного корпусу університету, що на Петра Великого, 2. Але не всі знають, що саме з цього садочка розпочався у 1867 р. Ботанічний сад. Через декілька років Ботанічний сад був переведений на університетську дачу в районі Малого Фонтану — на Французький бульвар (сьогодні Пролетарський). Про це читали можуть дізнатися з нової книги «Ботанічний сад Одеського університету» (Жаренко А. З., Бонєцький А. С., Филатова С. А. Ботанический сад Одесского университета, — Київ—Одеса: Вища школа. Головне видавництво, 1980.)

Книга проілюстрована багаточисленними кольоровими фотознімками, виконаними директором Ботанічного саду А. С. Бонєцьким. На другій і третій сторінках обкладинки — план саду.

Розпочинаючи з головної дубової алеї, автори знайомлять читача з різними представниками земної флори. Тут і такі екзотичні рослини, як магнолія кобус з Японії, юкка нитчаста з Північної Америки, метасеквоя гліптостробовидна з Китаю, драконове дерево з Канарських островів.

В Ботанічному саду вирощується більше 150 видів лікарських рослин. Диоскорія

кавказька застосовується від атеросклерозу, дурман індійський — від захворювань очей, чистотіл великий — від шкіряних захворювань, жовтець ідикий — від туберкульозу. З руди пахучої фармацевтичні підприємства отримують антисептичний засіб, з настурції — протизапалювальний, з тисячолістника звичайного — кровоспинний.

Автори звертають нашу увагу на роботу в галузі охорони природи. Тут вивчаються рослини, існування яких у наш час під загрозою — наприклад, гингко дволопастий, який є реліктом мезозойської ери. Ця рослина занесена до Червоної книги СРСР.

Колектив Ботанічного саду з честю виконує своє основне завдання — практичне збагачення рослинних ресурсів півдня України. За роки Х п'ятирічки переведено різним організаціям більше 130 видів рослин, 91 сорт троянд, 24 сорти персикового дерева.

Одеська редакція Головного видавництва підготувала книгу, яка цікава не тільки ботаникам, але й всім, хто цікавиться нашим містом. Шкода тільки, що тираж її всього 3000 примірників, а тому вона буде, напевне, розповсюджена ще до початку туристичного сезону.

Е. АРЗУНЯН.

КОЖНИЙ ДЕНЬ— ТВОРЧИЙ

Щодня, звідусіль чуєш прекрасні трудові рапорти радянських людей на адресу рідної Комуністичної партії: там з'явилось нове місто, ГЕС, здравниця чи палац культури, а там — рудовоз, атомолід, на очах народжуються нові комбінати, сади, порти і шахти, космічні кораблі і багато-багато іншого. Коли ми в групі говоримо про такі подвиги радянських трудівників, нам теж хочеться пошвидше «вступити» в їх великий стрій, творити теж велику справу — з могутнім розмахом, так, щоб можна було гордо доповідати своїй партії, своєму народові: це зроблено нашими руками, людей, для швидшого наб-

лиження комуністичного завтра. Тож сьогодні ми ще з більшим ентузіазмом сідаємо за парти, конспектуємо першоджерела марксизму-ленінізму, осягаємо чимало нового з хімії, математики, геології, щоб з часом проникати в таємні глибини ще не розгаданого в нашій науці. Тому напередодні XXVI з'їзду КПРС ми говоримо на комсомольських зборах: товариші студенти, кожен день — велика дорога частка нашого трудового життя, і використовувати його треба по-партійному економно, творчо, змістовно!

О. ОСИЧЕВА,
студентка геофаку,
група № 3.

О це так зустріч!

Фото В. Усенка.

Редактор М. ПЕТРОВ.

«За научные кадры», орган парткома, ректората, профкома и комитета комсомола Одесского государственного университета им. И. И. Мечникова. (На украинском языке).

ВИШІТЬ НАМ:

270000, Одеса-центр, вул. П. Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадры».

ЗАХОДЬТЕ:

Одеса, вул. Радянської Армії, 24, кім. № 9.

ДЗВОНІТЬ:

телефони: міський 23-84-13, внутрішній 841 (з міста 206-841).